

ІННОВАЦІЇ. ІНВЕСТИЦІЇ. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

INNOVATIONS. INVESTMENTS. COMPETITIVENESS

УДК 658.152:687:67

СКЛАДОВІ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

І.В. Родіонова

Хмельницький національний університет, Хмельницький, Україна

Родіонова І.В. Складові підвищення інноваційного потенціалу підприємства в системі трансферу технологій.

У статті запропоновано складові елементи підвищення інноваційного потенціалу в системі трансферу технологій для досягнення стратегічної мети підприємства легкої промисловості; запропоновано рекомендації для активного інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: інноваційний потенціал, трансфер технологій, інноваційні цілі, інноваційні орієнтири, легка промисловість

Родионова И.В. Составляющие повышения инновационного потенциала предприятия в системе трансфера технологий.

В статье предложены составляющие элементы повышения инновационного потенциала в системе трансфера технологий для достижения стратегической цели предприятия легкой промышленности; предложены рекомендации для активного инновационного развития предприятия.

Ключевые слова: инновационный потенциал, трансфер технологий, инновационные цели, инновационные ориентиры, легкая промышленность

Rodionova I.V. Components enhance of innovation capacity of enterprises in the technology transfer system.

This article proposes components increase of innovation potential in the technology transfer system to achieve the strategic goal of light industry enterprises; recommendations for the active innovative development of the enterprise are proposed.

Keywords: innovation capacity, technology transfer, innovation goals, innovation orientation, light industry

З а сучасних умов успішний розвиток промислових підприємств визначається переходом на інноваційний шлях розвитку. Одним з важливих засобів вирішення цього завдання є інтеграція інновацій, інвестицій та виробництва з метою формування єдиної цілісної інноваційно-виробничої системи, яка повинна забезпечувати реалізацію інноваційних проєктів. Для адекватної оцінки поточної ситуації та вибору перспективних напрямів інноваційного розвитку на підприємстві необхідним є ефективне функціонування наявного інноваційного потенціалу, що буде сприяти визначенню резервів підвищення ефективності його використання та надасть можливість прогнозувати вірогідність та характер результатів інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблематика дослідження інноваційного потенціалу промислових підприємств сприяла появі великої кількості наукових публікацій, що присвячені його сутності, складу, формуванню та оцінці: Є.В. Лапін, С.М. Ілляшенко, П.М. Завлін, В.А. Верба, І.В. Новікова, В.П. Соловійов, Л.І. Федулова, В.Г. Федоренко, Н.В. Краснокутська, Р.А. Фатхутдінов.

Проте огляд сучасної вітчизняної економічної літератури дає підстави стверджувати, що на сьогодні досить невелика кількість публікацій, які присвячені підвищенню інноваційного потенціалу в системі трансферу технологій як в цілому по економіці, так і по легкій промисловості, зокрема.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Серед невирішених та дискусійних проблем на сьогодні все ж залишається ряд питань теоретичного та прикладного характеру стосовно покращення інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості в системі трансферу технологій, що зумовлює доцільність подальших досліджень у даному напрямі. При цьому залишається не сфор-

мованим механізм підвищення інноваційного потенціалу в системі трансферу технологій внаслідок недостатності теоретичних та методичних напрацювань, адаптованих для підприємств легкої промисловості.

Формулювання цілей статті

У статті ставиться за мету сформулювати інструменти підвищення інноваційного потенціалу в системі трансферу технологій для досягнення стратегічної мети підприємства легкої промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інноваційний потенціал як сукупність інноваційних ресурсів, реалізація яких призводить до покращання й оптимізації виробництва, дає можливість створювати та впроваджувати новачі з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг підприємства. Таким чином забезпечується його поступальний розвиток. Отже, інноваційний потенціал, з одного боку, інтегрує в собі ресурси, з іншого – дає поштовх до їх розвитку у подальшому [1].

На нашу думку, потрібно розглядати інноваційний потенціал як комплексну інтегровану категорію, яка поєднує в собі внутрішній потенціал підприємства і його інноваційну активність.

Інноваційну активність потрібно розглядати, як категорію, яка характеризує інтенсивність дій щодо проведення на підприємстві інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал виражає міру готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворювань і впровадження інновацій.

Від величини інноваційного потенціалу залежить вибір тієї або іншої стратегії інноваційного розвитку підприємства. Так, якщо у підприємства є всі необхідні ресурси, то воно може піти по шляху стратегії лідера, розробляючи й впроваджуючи принципово нові або базисні інновації. Якщо інноваційні можливості обмежені, то доцільно їх нарощувати й обирати стратегію послідовника, тобто реалізовувати поліпшуючі технології.

Але, беручи до уваги особливості й тенденції, що позначилися у сучасних умовах господарювання, коли економічне зростання усе більше й більше залежить від здатності генерувати високу інноваційну активність, поняття «інноваційного потенціалу підприємства», на нашу думку, варто розширити.

Так, інноваційний потенціал складає ядро загального економічного потенціалу підприємства, органічно входячи до його складових і визначає потенційну можливість підприємства щодо здійснення інноваційного розвитку (рис. 1).

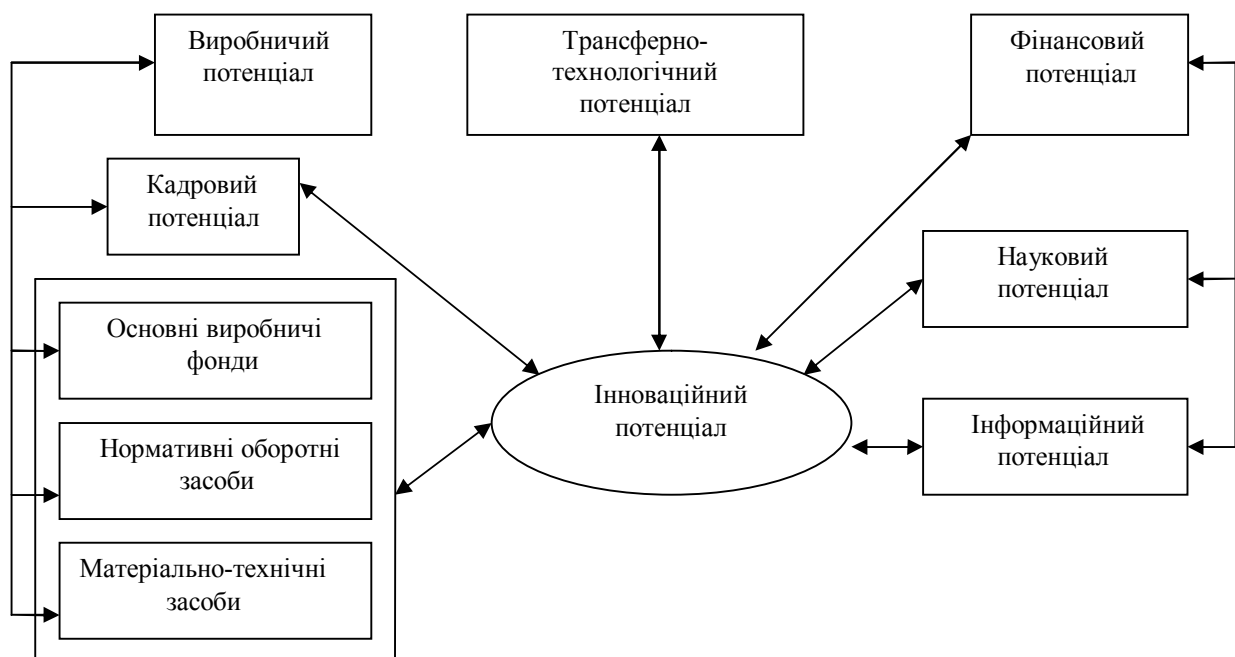

Рис. 1. Місце інноваційного потенціалу в системі економічного потенціалу підприємства

Як показує аналіз багатьох досліджень [2, 3-5], для підвищення інноваційного потенціалу підприємств в системі трансферу технологій потрібно, щоб були задіяні всі вищевказані складові його елементи: трансферно-технологічний потенціал (здатність залучати технології для інноваційного розвитку підприємства; здатність здійснювати

передачу технологій та інноваційної продукції споживачам і бізнес-партнерам); науковий потенціал (здатність суб'єктів управління висувати і розвивати нові ідеї, що набувають форми наукової або технологічної інформації); кадровий потенціал (здатність керівників адекватно оцінювати внутрішнє і зовнішнє середовище організації, викорис-

товувати інноваційні ресурси, формувати стратегію інноваційного розвитку підприємства і реалізувати її, розробляти і реалізовувати інноваційні рішення тощо); виробничий потенціал (наявність виробничого забезпечення, необхідного для виробництва нововведення (обладнання, техніка, устаткування, інструментарій)); фінансовий потенціал (обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства для здійснення поточних і перспективних витрат); інформаційний потенціал (єдність організаційно-технічних та інформаційних можливостей для забезпечення підготовки й прийняття управлінських рішень та впливу на характер виробництва через збирання, зберігання, обробку та поширення інформаційних ресурсів).

Більшість підприємств мають однаковий набір ресурсів (складових інноваційного потенціалу), що можуть бути задіяні для досягнення поставленої інноваційної та стратегічної мети. Те, наскільки ефективно вони використовуватимуться, залежить насамперед від системи управління підприємством, від вміння керівників стратегічно мислити, розглядати всі альтернативні варіанти використання ресурсів і вибрати найкращий [6]. На думку автора, розуміння і сприйняття працівниками підприємства інноваційного підходу до вирішення завдань, пов'язаних із підвищенням інноваційного потенціалу підприємства в системі трансферу технологій має вплинути на підвищення їхньої інноваційної активності.

Безумовно, для підприємств легкої промисловості, окрім складових інноваційного розвитку, слід враховувати вплив зовнішнього середовища на формування місії, стратегічної та інноваційної мети підприємства.

Досягненню загальної інноваційної мети підприємства сприяє встановлення інноваційних цілей та інноваційних орієнтирів для кожного функціонального відділу підприємства, що складають сукупність інструментів, спрямованих на підвищення інноваційного потенціалу підприємства в системі трансферу технологій (табл. 1.). Відмінність між інноваційними цілями та інноваційними орієнтирами полягає в наступному: інноваційні функціональні цілі описують бажаний стан, якого кожний відділ підприємства прагне досягти. Інноваційних орієнтирів, за якими можливо оцінити досягнення інноваційної мети, може бути декілька. При цьому вони мають відповідати таким вимогам: бути кількісно (або якісно) вимірюваними; мати часовий простір їх досягнення; бути реальними (досяжними); підтримувати один одного; бути чітко сформульованими та доведеними до кожного працівника відповідного підрозділу підприємства. Крім того, для оцінки досягнення поставленої інноваційної мети різні відділи можуть використовувати один і той же інноваційний орієнтир. Засобом досягнення інноваційних цілей через досягнення інноваційних орієнтирів є напрями підвищення інноваційного потенціалу підприємства [2].

З точки зору запропонованих показників, на основі яких розраховується інтегральний показник для підприємств легкої промисловості, основним шляхом підвищення інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості в системі трансферу технологій вважатиметься той, який ґрунтується на внутрішніх ресурсах (складових) інноваційного потенціалу підприємства у поєднанні із злагодженими управлінськими діями керівництва та сприятливими зовнішніми умовами.

Таблиця 1. Складові підвищення інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості в системі трансферу технологій

Ресурсні складові інноваційного потенціалу	Інноваційні цілі	Інноваційні орієнтири	Інноваційні напрями
1. Виробнича	Підвищення ефективності виробничої (операційної) діяльності	- підвищення фондівіддачі; - зростання продуктивності праці; - покращення якості продукції; - зростання рентабельності операційної діяльності; - підвищення гнучкості виробництва. - підвищення рівня автоматизації виробництва;	- оптимізація структури виробництва; - диверсифікація виробничої діяльності; - оптимізація ресурсів; - зниження недоцільних витрат.
2. Наукова	Покращення науково-організаційного рівня виробництва	- зростання внутрішніх НДДКР, що здійснюються на рівні підрозділів підприємства; - співробітництво в проведенні НДДКР із зарубіжними партнерами; - передбачення у структурних підрозділах посади наукових співробітників, що займаються питаннями патентних досліджень та трансферу технологій.	- науковий розвиток; - наукова інтеграція; - диверсифікація.

Продовження табл. 1.

3. Трансферно-технологічна	Забезпечення трансферно-технологічного розвитку	- збільшення частки придбаних нових технологій та технологічних процесів; - ліцензування закордонних технологій; - створення спільних підприємств та інших видів кооперації з великими підприємствами; - забезпечення спільного розроблення технології; - здійснення технологічного аудиту як інструменту ефективності використання на підприємстві технологій.	- створення власної бази НДДКР як джерела технологій; - трансфер технологій; - інтеграція технологічного розвитку.
4. Кадрова	Удосконалення кваліфікації та мобільності працівників	- приріст умов праці; - покращення стану здоров'я працівників; - стимулювання працівників до здійснення інноваційної діяльності; - усунення опору інноваціям з боку працівників та керівництва; - організація отримання післядипломної підготовки (перепідготовки) кадрів, підвищення кваліфікації за спеціальностями «Інтелектуальна власність», «Інноваційний менеджмент».	- розвиток персоналу; - оптимізація структури персоналу; - соціальна орієнтація.
5. Фінансова	Підвищення ефективності управління фінансовою діяльністю	- підвищення рентабельності активів; - зростання рентабельності власного капіталу; - оптимізація грошових потоків.	- формування фінансових ресурсів; - інвестиційний напрям; - забезпечення фінансової безпеки підприємства; - підвищення якості управління фінансовою діяльністю підприємства.
6. Інформаційна	Удосконалення інформаційного забезпечення	- підвищення рівня інформатизації підприємства; - удосконалення документообігу, аналіз Інтернет і бази даних.	- інформаційний розвиток; - комунікаційний розвиток.

Таким чином, пропонуємо виділити заходи, які доцільно реалізовувати для підвищення рівня інноваційного потенціалу підприємств даної галузі. До них належать:

- заміна фізично і морально зношеного виробничого обладнання новим;
- розширення номенклатури та асортименту продукції підприємства за рахунок впровадження креативних ідей функціонального, вартісного і якісного характеру;
- відмова підприємства від виробництва продуктів, аналоги яких мають місце на ринку;
- проведення профілактичної роботи з персоналом у напрямку переконання та інформування працівників про позитивні ефекти від впровадження інновацій;
- активізація заходів щодо перепідготовки і підвищення рівня кваліфікації працівників;

— залучення працівників до креативних пошуків і формування управлінських рішень;

— пошук резервів зниження витрат на виробництво інноваційних продуктів і збільшення їх частки в загальному обсязі продукції.

Активний розвиток підприємства повинен започатковуватися на інноваційних процесах, які, на нашу думку, повинні охоплювати:

- пошук, розробку й освоєння нової продукції, техніко-організаційний розвиток (модернізацію, технічне переозброєння, реконструкцію, розширення);
- впровадження нових методів управління;
- пошук більш ефективних методів вирішення стандартних завдань у всіх сферах діяльності підприємства;
- трансфер передового практичного досвіду тощо.

Раннє застосування значущого для підприємства інструментарію підвищення інноваційного потенціалу на основі трансферу технологій значною мірою базується на концепції «слабких сигналів», яка ґрунтується на тому, що появи істотних для діяльності підприємства змін завжди передують «слабкі сигнали», які поступають із зовнішнього середовища та складових елементів інноваційного потенціалу підприємства, які необхідно ретельно відслідковувати та правильно інтерпретувати, щоб можна було обґрунтовано оцінити: потенціал розвитку нових технологій, межі можливостей відомих технологій, швидкість зміни застарілих технологій та галузь їх остаточного застосування; очікуваний стрибок у розвитку технологій (перервність розвитку технологій). Для раннього розпізнання значущих технологій підприємство повинно мати в розпорядженні широкий спектр інформаційних джерел. Зокрема, важливе значення для технологічного розвитку під-

приємства мають публікації у відкритих джерелах із питань наукових досліджень і розробок у цій сфері.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Отже, вибір інструментів підвищення інноваційного потенціалу підприємства на основі трансферу технологій визначається рівнем його складових, який містить низку економічних показників, що характеризують можливості підприємства в освоєнні нових чи поліпшуючих технологій та виробництві нової чи поліпшеної продукції. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться створення складових елементів ефективного механізму підвищення інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості в системі трансферу технологій.

Список літератури:

1. Янковець Т.М. Обґрунтування взаємозв'язку стратегічного управління підприємством й інноваційного його розвитку / Т.М. Янковець // Проблеми науки. – 2009. – №6. – С. 26-32
2. Федулова Л.І. Менеджмент організації: навчальний посібник / Л.І. Федулова. – К. : Либідь, 2003. – 446 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – [5-е изд.] – СПб.: Питер, 2005. – 448 с.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / Н.В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Соловьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетические эффекты инноваций) / В.П. Соловьев. – К.: Феникс, 2004. – 560 с.
6. Янковець Т.М. Формування механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємства / Т.М. Янковець // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2011. – № 2. – С. 159-163.
7. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – Суми : Унів. кн., 2003. – 278 с.

Надано до редакції 20.06.2012

Родіонова Ірина Володимирівна / Iryna V. Rodionova
iryska_87@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Складові підвищення інноваційного потенціалу підприємства в системі трансферу технологій [Електронний ресурс] / І.В. Родіонова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 109-113. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>